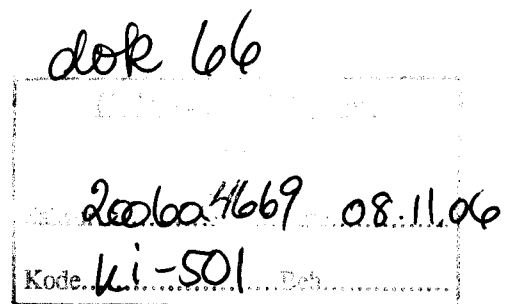

Kultur- og kirkedepartementet
Kirkeavdelingen
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Stavanger, 3. november 2006

Deres ref.; 2006/2706 Ki

Vår ref.: 061106.oe

Staten og Den norske kirke - Høring

Misjonshøgskolen sender med dette sitt høringssvar til departementet.

Høgskolen har forberedt høringen gjennom et åpent møte i september med deltakelse av stortingsrep. Torfinn Opheim, Ap, statsviter Janne Haaland Matlary og generalsekretær Kjetil aano, NMS, og ved at et utvalg forberedte saken for behandling i Høgskoleråd som er vårt øverste, interne faglige organ.

Både i utvalgsarbeidet og i selve behandlingen av saken i Høgskoleråd kom det fram at det er ulike synspunkt på denne saken blant våre ansatte, men at det er relativ stor oppslutning om at statskirken bør avvikles. Misjonshøgskolen støtter på dette grunnlag det såkalte alternativ 2: *En lovforankret folkekirke.*

Unigheten materialiserte seg ved avstemmingen i Høgskoleråd under punktene 2, 3 og 4 i høringsskjemaet. For de øvrige punktene var det enstemmighet i rådet.

Flertallets forslag til høringsuttalelse, Den norske kirke forankret i en egen kirkelov, fikk 5 av i alt 8 stemmer. Et mindretall på 2 gikk inn for alternativ 3, med en folkekirke forankret i Lov om trossamfunn, mens et mindretall på 1 ønsket å opprettholde Den norske kirke som en grunnlovsforankret kirke.

Vi vedlegger de to dokumentene som lå til grunn for behandlingen i Høgskoleråd samt selve høringsskjemaet. I høringsskjemaet er det også merket av stemmetall på de ulike alternativ til spørsmål 4 om finansiering.

Misjonshøgskolen ønsker ikke å uttale seg om spørsmål 8, hvem som bør eie og forvalte kirkebyggene.

Med hilsen
MISJONSHØGSKOLEN

Ole Enksen

Høgskoledirektør

Misjonshøgskolen Misjonshøgskolen Misjonshøgskolen Misjonshøgskolen Misjonshøgskolen Misjonshøgskolen

Misjonshøgskolen

Høring stat –kirke

Mindretallets høringsuttalelse v/prof. Torrey Seland

Mindretallets argumenter for at Den norske kirke bør bli **en selvstendig folkekirke** kan oppsummeres slik:

1. Den norske kirke og dens primæroppgaver

Den norske kirkes (Dnk's) læregrunnlag bygger bl.a. på Confessio Augustana. I artikkel VII står det at '*Kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett*'. I nyere tid har Kirken videre forsøkt å uttrykke og aktualisere noe av sitt særpreg som kirke i følgende målformulering: Den norske kirke "skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke." Disse fire beskrivende kjennetegn må betraktes som likeverdige, og må ikke spilles ut mot hverandre. I praksis blir det imidlertid ofte den siste bestemmelsen (åpen folkekirke) som blir nevnt i kirkeordningsdebatten; men blir dette det dominerende trekk mister kirken noe meget sentralt i sin identitet som kirke. Mindretallet vil mene at det er viktig for Dnk med et sterkere fokus på de overordnede oppgaveformuleringene om hva Den norske kirke er som Jesu Kristi kirke, og at dette best kan utføres i en kirke som trer fram her i verden løst fra dens nåværende statlige tilknytning, og omorganisert som en selvstendig kirke i sitt forhold til staten med full bestemmelsesrett over sine egne anliggender. I det pluralistiske samfunnet vi nå har, vil dette best kunne ta vare på integriteten til både staten og Den norske Kirke.

2. Den norske kirke i vårt flerkulturelle samfunn

Sett i et historisk perspektiv har Den norske kirke vært en viktig tradisjons- og kulturbærer i Norge i positiv forstand. Den norske kirke er i løpet av de siste årene også blitt en sentral del av den demokratiske felleskultur i vårt samfunn. Men dette har også i stadig større grad gitt den et preg av å være en statsreligion. Samtidig har samfunnet blitt mer sekularisert og løsrevet fra kristne normer og idealer. Utviklingen av vårt samfunn til et flerkulturelt og flerreligiøst samfunn stiller store utfordringer til både staten og kirken. Mindretallet i Misjonshøgskolens komité mener at den rolle Den norske kirke har som formidler av kristne verdier i det norske samfunnet best kan videreføres dersom den blir en fri folkekirke. Det er videre mindretallets mening i Misjonshøgskolens komité at det flerkulturelle og flerreligiøse norske samfunn er avhengig av at det føres dialog mellom de ulike religionene og livssynene i Norge slik at konflikter kan unngås. For at en dialog mellom ulike kulturelle og religiøse grupperinger skal være mulig, må det være definert hvilke parter som finnes. Etter mindretallets mening vil en felles lovgivning for alle tros- og livssynssamfunnene og en støttende religionspolitikk fra statens side best legges til rette for en likestilling og dermed for en god dialog mellom partene. Staten kan etter mindretallets mening aldri være nøytral, men kan likevel strebe etter å føre en aktiv og støttende religionspolitikk.

3. Kirkens rolle i den offentlige og private sfæren

Den norske kirke er en folkekirke. Dette betyr ikke at folk og kirke er sammenfallende begreper, men forholdet er å forstå *intensjonalt*: den norske kirke har hele folket som sin målgruppe. Den norske kirke bør videre være et selvstendig rettssubjekt, og ikke underordnet staten verken organisatorisk/rettslig eller økonomisk. Statskirkeordningen er en anakronisme, og har som sådan overlevd seg selv. Kirkens egne organer bør ha full selvbestemmelsesrett over egne ordninger, ansettelse, disposisjoner og økonomi. Statsmakten; før fyrstene – nå politikerne, viser stadig i sin styringsiver overfor kirken at Dnk vil best kunne utføre sitt

oppdrag som en selvstendig folkekirke. Økonomi betyr i praksis ofte makt; ved en løsriving fra staten som en selvstendig folkekirke bør også økonomien fristilles, og gjøres til et ansvar for Dnk som en selvstendig kirke. Det kan likevel tenkes at det i praksis vil være mest hensiktsmessig og naturlig at en form for medlemsavgift innkreves via det offentlige skatte- og avgiftssystemet.

Som en selvstendig folkekirke vil Den norske kirke kunne prege den offentlige debatten på en tilsvarende og minst like god måte som i dag. Dersom Dnk derimot fortsatt blir en Grunn-/lovforankret folkekirke, vil dette etter mindretallets mening svekke dens evne til å være en kritisk instans overfor staten i dens holdninger overfor ulike livssyn, ulike religioner og kirkesamfunn, og i dens praktiske politikk i ulike etiske og moralske spørsmål.

Misjonshøgskolen

Høringsuttalelse om forholdet stat-kirke

Av Marta Høyland Lavik og Ole Eriksen

Innledning

Misjonshøgskolens komité som har utarbeidet en uttalelse om forholdet mellom stat og kirke er delt i et flertall (Ole Eriksen og Marta Høyland Lavik) og et mindretall (Torrey Seland). Flertallet i Misjonshøgskolens komité går inn for at Den norske kirke bør være en lovforankret folkekirke, mens mindretallet går inn for at Den norske kirke bør være en selvstendig folkekirke.

Forholdet mellom det nasjonale og det globale

Innledningsvis må det nevnes at Misjonshøgskolen i hele sin historie har befattet seg med spørsmål omkring forholdet mellom kirke og stat på det globale plan. Mange av Misjonshøgskolens kandidater har opp gjennom tidene vært delaktige i å grunnlegge nye kirker utenfor Norges grenser – kirker som er selvstendige "frikirker", underlagt nasjonal lovgivning i den enkelte nasjon. Sett ut fra denne globale sammenhengen ville det ikke være unaturlig om Misjonshøgskolens komité argumenterte for at Den norske kirke (Dnk) i fremtiden burde bli en selvstendig folkekirke skilt fra staten. Flertallet i komiteen mener likevel at Misjonshøgskolens globale tradisjon og erfaring ikke uten videre kan overføres til norske forhold og derfor ikke kan anvendes som tungtveiende argumenter for å støtte forslaget om en kirkeordning helt fri fra staten i Norge.

Flertallets begrunnelse for at Den norske kirke bør være en lovforankret folkekirke

1. Forholdet mellom kultur, religion og samfunn

I et historisk perspektiv kan en ikke underslå kristendommens sterke stilling i det norske samfunnet. I sin tusenårige historie i Norge har kristendommen formet institusjoner og verdier, og Dnk har vært en viktig tradisjons-, kultur- og trobærer som i positiv forstand har bidratt til å skape stabilitet i samfunnet. Selv om Norge i dag er et flerkulturelt og flerreligiøst samfunn, og selv om Norge har opplevd en sekularisering de siste tiårene, er det flertallets mening at Dnk fremdeles spiller en viktig rolle som tradisjons-, kultur- og trobærer i samfunnet. Flertallet i Misjonshøgskolens komité mener at rollen Dnk har som

formidler av kristne verdier i det norske samfunnet best kan videreføres dersom Dnk blir en lovforankret folkekirke.

2. Forholdet mellom stat og kirke/religion

Det er flertallets oppfatning at en stat aldri kan være verdinøytral. Kristendommen har historisk sett vært den dominerende verdileverandør både til Europa generelt, og til Norge spesielt. Skal det eksplisitt kristne verdigrunnlaget *også i fortsettelsen* prege statens verdigrunnlag og slik videreføre kristendommens historisk sett sentrale posisjon i Norge? Selv om menneskerettighetene sikrer religionsfrihet, og allerede er den legale basis for den norske staten gjennom inkorporeringen av internasjonale konvensjoner i norsk rett, er det et spørsmål om den sentrale religionsfriheten i FNs Menneskerettighetserklærings art. 18 bør bli løsningen på spørsmålet om hvilket verdigrunnlag den moderne norske stat bør ha. Det er flertallets mening at det kristne verdigrunnlag *sammen med* det generelle prinsippet om religionsfrihet bør legges til grunn for den moderne norske stat. Den norske statens rolle bør etter flertallets mening være å føre en aktiv religionspolitikk ved å sikre gode vekstvilkår for en majoritetskirke, men også for tros- og livssynssamfunn generelt. Samtidig må kirken som en selvstendig organisasjon også sikres juridisk. Dette kan bare skje ved et formelt skille mellom stat og kirke. En løsning der Dnk blir en lovforankret folkekirke vil etter flertallets mening best ivareta behovet for en selvstendig kirke i juridisk forstand, og ønsket om å videreføre kirkens verdigrunnlag og forankring i det norske samfunnet.

3. Forholdet mellom ulike religioner og livssyn i det norske samfunnet

Dagens flerkulturelle og flerreligiøse norske samfunn er avhengig av at det føres dialog mellom de ulike religionene og livssynene i Norge slik at konflikter forebygges og unngås. For at en dialog mellom ulike kulturelle og religiøse grupperinger skal være mulig, må det være definert hvilke parter som finnes. Etter flertallets mening vil Dnk i form av en lovforankret folkekirke kunne opprettholde sin stilling som en sentral dialogpartner. Den særskilte statusen en lovforankret folkekirke vil ha i Norge vil tydeliggjøre Dnk som dialogpartner overfor andre religioner og livssyn. Samtidig må det understrekes at denne særskilte statusen selvsagt ikke skal ekskludere andre kristne trossamfunn fra dialogen. Nye Norges Kristne Råd vil sannsynligvis etter hvert kunne fremstå som de kristne trossamfunnenes felles talerør i religionsdialogen.

4. Forholdet mellom offentlig og privat sfære

Sekulariseringen av det norske samfunnet er kommet langt de siste tiårene. I kraft av å være en lovforankret folkekirke, er det flertallets mening at Dnk vil kunne prege den offentlige debatten på en annen måte enn om Dnk blir ett av mange større eller mindre trossamfunn. Som en lovforandret folkekirke vil Dnk også i fremtiden kunne fungere sammenbindende og stabiliserende i det pluralistiske samfunnet Norge har utviklet seg til. Dersom Dnk derimot blir en selvstendig folkekirke, vil dette etter flertallets mening kunne akselerere en utvikling der religion mer og mer blir oppfattet som et anliggende for den private sfæren, tydelig skilt fra den offentlige sfæren. En slik privatisering av religion og religiøse spørsmål er etter flertallets mening svært uheldig for et samfunn, og bør unngås. Ved å la Dnk bli en lovforankret folkekirke, kommuniserer en at religion og religiøse spørsmål er viktige ikke bare for individet, men også for kollektivet.

5. Forholdet mellom folk og kirke

Selv om høringsinstansene skal uttale seg om forholdet mellom stat og kirke, må det sies noe om forholdet mellom folk og kirke. Kirkemøtet har vedtatt en målformulering som fritt gjengitt lyder slik: Den norske kirke skal være "en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke." Parallelt med at det foregår en sekularisering av samfunnet, er det også tegn som tyder på at det også skjer en de-sekularisering, for eksempel ved at mange mennesker opplever en sterk emosjonell tilknytning til Dnk. Denne tilknytningen medfører ikke nødvendigvis regelmessig og aktiv deltakelse ved gudstjenester og andre kirkelige arrangement, men medfører at folk og kirke møtes på viktige punkter i et menneskes livsløp (fra dåp til gravferd). Et annet moment når det gjelder det positive opplevde båndet mellom folk og kirke er at den kirkelige betjeningen dekker hele Norge, også tynnere befolkede distrikter. Disse sterke, positive relasjonene og møtepunktene som fremdeles eksisterer mellom kirke og folk – i hele landet – må ikke undervurderes, og det er flertallets mening at en lovforankret folkekirke vil kunne videreføre og styrke denne eksisterende relasjonen mellom folk og kirke.

Staten og Den norske kirke – Spørsmål til høringsinstansene

Navn på høringsinstans: Misjonshøgskolen

Type høringsinstans

- ☐ Kommune
- ☐ Menighetsråd/kirkelig fellesråd/bispedømmeråd
- ☐ Prost/biskop
- ☐ Tros- eller livssynssamfunn utenfor Den norske kirke
- ☐ Frivillig organisasjon innenfor Den norske kirke
- ☐ Annen offentlig instans
- X Annen privat instans

1. Hvilke overordnede prinsipper bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken?

Svar:

Til grunn for statens politikk innenfor tros og livssynspolitikken bør følgende prinsipper være sentrale:

- det bør tas hensyn til at Den norske kirke har en flere hundreårig historie som en majoritetskirke, og at den fortsatt omfatter flertallet av det norske folk.
- det bør legges best mulig til rette for en likestilling mellom tros- og livssynssamfunnene i deres forhold til staten,
- staten bør ta ansvar for å føre en understøttende religionspolitikk som legger forholdene til rette for de ulike tros- og livssynssamfunnene i Norge,

2. Den norske kirke som statskirke:

- ☐ Bør fortsette
- X Bør avvikles
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

3. I hvilken lov bør Den norske kirke være forankret?

- ☐ Grunnloven
- X Egen kirkelov vedtatt av Stortinget
- ☐ Lov om trossamfunn
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

4. Hvordan bør Den norske kirke finansieres?

x Gjennom medlemsavgift	1 av 8 stemmer
X Medlemsavgift med noe støtte fra det offentlige	3 av 8 stemmer
X Støtte fra det offentlige og med noe medlemsavgift	1 av 8 stemmer
X Offentlig finansiering uten medlemsavgift	3 av 8 stemmer
☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare	

5. Hvordan bør valgordningene og demokratiet være dersom statskirkeordningen avvikles?

- ☐ Valgordningene bør være som i dag
- ☐ Øke bruken av direkte valg til kirkens besluttende organer
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

Eventuelle andre ordninger:

Kirken bør selv bestemme dette etter innføring av ny kirkeordning.

6. Dersom statskirkeordningen avvikles, hva bør i så fall stå i § 2 (eller i en annen paragraf) i Grunnloven i tillegg til prinsippet om religionsfrihet?

(Her kan du/dere sette kryss på ett eller flere alternativer)

- ☐ Ingen tillegg
- ☐ De politiske prinsipper som statsforfatningen bygger på; så som demokrati, rettstaten og menneskerettighetene
- ☒ Det kristne og humanistiske verdigrunnlaget
- ☐ Det humanistiske verdigrunnlaget
- ☐ At Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

Eventuelt annet:

7. Hvem bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen?

- ☐ Den lokale kirke (menighetsråd eller kirkelig fellesråd)
- ☒ Kommunen
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

8. Hvem bør eie og forvalte kirkebyggene?

- ☐ Den lokale kirke bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
- ☐ Den lokale kirke bør eie kirkebyggene, og kommunen bør ha det økonomiske ansvaret
- ☐ Kommunen bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
- ☒ Vet ikke / ønsker ikke å svare